

Svar på interpellation 2019:12 av Catarina Wahlgren om suicid.

Frågor till ansvarigt regionråd:

1. Hur ser utvecklingen på området ser ut i Region Stockholm? Följer trenden den nationella med en ökning av självmord bland unga?
2. Hur ser utvecklingen ut bland äldre invånare i Region Stockholm?
3. Hur har det gått med implementeringen av handlingsplanen?
4. Vilka åtgärder är sjukvårdslandstingsrådet beredd att göra för att eftersträva en nollvision för suicid i Region Stockholm?

Som svar vill jag anföra följande:

Att den psykiska ohälsan ökar i hela landet är ett mycket allvarligt problem och en utveckling som måste brytas. Människor som mår dåligt ska få en god och trygg vård. Att ta sitt liv ska inte behöva vara lösningen, utan när man är som skörast ska vården vara som starkast.

År 2017 tog 315 personer (över 15 år) sina liv i Region Stockholm, varav 65 procent var män (NASP 2018). Antalet självmord per 100 000 invånare var 16,9, vilket är ett lägre tal jämfört med riket (18,6). Den nationella statistiken visar att självmordstalen minskar i den totala befolkningen. Det finns dock en ökande självmordstrend bland unga (15-24 år), där självmordstalet ökade med 0,85 procent varje år mellan 1994 och 2017. I Stockholm finns en liknande trend hos gruppen 15-24 år, som dock är svårare att fastslå eftersom självmordstalen fluktuerar något mer där. I Stockholm 2017 var självmordstalet 11,4 för personer mellan 15 och 24 år. Det är en något lägre siffra jämfört med samma åldersgrupp i riket (12,8).

Självmordstalen för äldre personer (65 år och äldre) är i Region Stockholm 21,3, jämfört med riket 20,9. Sedan 1997 har äldres självmordstal i Stockholm legat konsekvent över rikets, och denna skillnad är tydligast bland kvinnor. Utvecklingen över tid är dock samma i Stockholm som i riket - äldre mäns självmordstal minskar långsamt och kvinnornas självmordstal är relativt oförändrade.

Handlingsplanen från 2011-2014 har implementerats genom flera olika aktiviteter. Vårdprogram Suicidnära patienter finns tillgängligt på Psykiatristöd.se. Vårdprogram

Suicidnära barn och ungdomar är framtagna och finns också på Psykiatristöd.se. Därutöver har mallar för suicidriskdokumentation framtagna och tillgängliga i Take Care.

För att fortsätta arbetet framåt fick hälso- och sjukvårdsförvaltningen i uppdrag att ta fram en ny handlingsplan för suicidprevention i budget 2018. I det uppdraget skulle även närståendes behov av stöd och vård beaktas. Hälso- och sjukvårdsförvaltningens tolkning av uppdraget är att den nya handlingsplanen behöver anta ett bredare perspektiv än den tidigare handlingsplanen, som enbart omfattade kliniska insatser. Suicid behöver, på grund av dess komplexa problematik, förebyggas på flera nivåer. Dessutom är prevention av suicid tätt sammankopplat till insatser för att förebygga psykisk ohälsa, och därför kommer arbetet med handlingsplanen för suicidprevention integreras med budgetuppdragen om strategi för förebyggande av psykisk ohälsa, utvecklingsarbetet för första linjens psykiatri samt utvecklingsarbete kring ofrivillig ensamhet.

NASP (Nationellt centrum för suicidforskning och prevention) har under 2018, på uppdrag av hälso- och sjukvårdsförvaltningen, genomfört en litteraturstudie av suicidforskning och genomfört en registerstudie av självmord i Stockholm samt en kartläggning av pågående suicidprevention i länets kommuner. NASP har utifrån detta presenterat preliminära förslag på insatsområden och betonar vikten att bedriva ett folkhälsoinriktat suicidpreventivt arbete. Utifrån det underlaget arbetar förvaltningen nu med att ta fram aktiviteter samt med att lägga till insatsområden och aktiviteter inom klinisk verksamhet. Handlingsplanen kommer att vara klar under hösten 2019.

De preliminära insatsområdena i handlingsplan 2019-2022 innefattar bland annat att stärka vardagsmiljön, genom t.ex. ökad kunskap om suicidprevention i samhället och arbetet med förebyggande levnadsvanor. Insatsområdena innefattar också åtgärder för att möjliggöra ett tidigt agerande, genom t.ex. att utbilda hälso- och sjukvårdspersonal, utöka stödet till anhöriga och andra närstående samt minska tillgång till medel som används i suicidsyfte. Det är också viktigt att kartlägga vårdkedjans befintliga skick för suicidnära personer och identifiera möjligheter till stödjande insatser.

En metod som visat stark evidens för att förebygga självmordsförsök och självmordstankar är det skolbaserade programmet YAM (Youth aware of mental Health). Under 2016-2019 genomför NASP en stor utvärderingsinsats i skolor i Stockholm i syfte att anpassa YAM till svenska förhållanden. Under 2019 påbörjar förvaltningen planering för implementering i samarbete med länets kommuner. Givet att studiens resultat är goda, kommer Region Stockholm kunna tillhandahålla YAM till intresserade kommuner. Andra åtgärder för att stötta barn och unga och ge stöd tidigt i livet genom bl.a. BVC och elevhälsan, utreds inom budgetuppdraget strategi för förebyggande av psykisk ohälsa.

När det gäller psykisk ohälsa och suicid bland äldre så pekar mycket på att en av de största riskfaktorerna för suicid bland äldre, särskilt män, är ensamhet. Hälso- och sjukvårdsförvaltningen har sedan tidigare uppdraget att ta fram ett stöd för primärvården att identifiera och på ett tryggt sätt hänvisa dem som riskerar att drabbas av ofrivillig ensamhet vidare. Detta ska göras i samverkan med civilsamhället och kommunerna.

Även vårdrelaterade insatser som riktar sig till att identifiera och behandla depression kan vara effektiva för att förhindra självmord och minska självmordstankar bland äldre. Sådana insatser ingår i arbetet med att förstärka första linjens psykiatri.

Därmed anser jag interpellationen besvarad

Anna Starbrink